

Бережна К. С.

Berezhna K. S.

**РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПУБЛІЧНИХ БІБЛІОТЕК УКРАЇНИ В
УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ
REFORMING THE SYSTEM OF UKRAINIAN PUBLIC LIBRARIES
UNDER CONDITIONS OF DECENTRALIZATION**

Реформування системи публічних бібліотек є стратегічно важливим напрямком державної регіональної політики. Доведено, що вкладання коштів у розвиток бібліотечної мережі в перспективі приносить кількаразову віддачу, має безпосередній вплив на зростання валового регіонального продукту, створення нових робочих місць та зростання середньої заробітної плати.

Особливу роль публічні бібліотеки відіграють в умовах економічної, соціальної, політичної та психологічної кризи в суспільстві, адже залишаються доступним та безкоштовним джерелом отримання достовірної інформації, майданчиком, що об'єднує суспільство, виховує терпимість, місцем, де підприємці-початківці можуть отримати знання, необхідні для започаткування власної справи, де вимушені переселенці можуть отримати необхідну юридичну інформацію тощо.

Відсутність кінцевого бачення шляхів реформування бібліотечної системи України викликана кількома причинами:

- невідповідністю законодавства щодо публічних бібліотек вимогам децентралізації;
- декларативним характером стратегічних документів;
- низькою спроможністю державних і регіональних програм підтримки публічних бібліотек.

На даний час сформульовано три можливі моделі реформування української бібліотечної системи в умовах реформи адміністративно-територіального устрою та системи місцевого самоврядування:

- мережа публічних бібліотек в об'єднаних територіальних громадах (ОТГ) функціонує у власному праві і не об'єднується з іншими інституціями громади (будинки культури, шкільні бібліотеки тощо). При цьому громади на свій розсуд оптимізують мережу бібліотек на своїй території, дотримуючись визначених стандартів, зокрема наявності у кожній громаді принаймні однієї публічної бібліотеки (необхідно зазначити, що як правило в одну громаду об'єднуються кілька невеликих міст чи сіл. До ОТГ може приєднатися та громада, у якої з нею є спільний кордон, щоб не створити "білі плями" на карті.);
- публічні бібліотеки об'єднуються із освітянськими (шкільними) бібліотеками (реформування середньої освіти в ОТГ призведе до оптимізації мережі шкіл на селі, а з ними і шкільних бібліотек);
- публічні бібліотеки об'єднуються із народними домами в так звані «центри культури».

В умовах децентралізації для ефективного функціонування публічних бібліотек, постає необхідність оптимізації їх мережі. Кожна із викладених моделей оптимізації викликає багато запитань. Наприклад, як будуть вирішені проблеми злиття бібліотечних фондів публічних і шкільних бібліотек та скорочення кадрів. Сумніви викликає і модель об'єднання бібліотек з народними домами, в цьому разі доцільніше б було створити «Інформаційно-комунікаційні центри» при кожній ОТГ та відкрити мобільні пункти обслуговування чи закупити бібліобуси. Згідно з планом Кабінету міністрів, в Україні замість 12 тис. міських, сільських і селищних рад залишиться близько 1500 ОТГ. У цій ситуації обов'язковим є збереження мережі публічних бібліотек, як ключових інституцій українського суспільства, в процесі реформ і недопущення неконтрольованого процесу

закриття бібліотек. Створення оптимальної моделі реформування української бібліотечної системи є обов'язковим для забезпечення населенню об'єднаних територіальних громад вільного доступу до інформації.